

Korách (4Mózes 16–18.) פְּרִשֵׁת קֶרַח

Szemelvények

וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי, וְדָמֵן וְאַבְיָרִם בְּנֵי אֱלִיָּאֵב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן. (במדבר טז, א)

Pártot ütött Korach, Jic'hár fia, Kehát fia, Lévi fia és Dátán és Ávirám, Eliáv fiai és Ón, Pelet fia, Reuvén fiai. (4Mózes 16:1.)

ויקח קרח – [Pártot ütött Korach...] – Miért tartotta helyénvalónak Korách, hogy vitába szálljon Mózesrel? – נִתְקַנָּא עַל נְשִׂאוֹתוֹ – של אליצפון בן עזיאל [Mert] irigyelte Elicáfántól, Uziél fiától, a fejedelmi rangot. – שְׁמֵנָהּ מֹשֶׁה נְשִׂיא עַל בְּנֵי קֵהֶת – Mózes fejedelemnek nevezte őt ki Kehát fiai fölé, – על פי הַדְּבָר – Isten szava által. – אָמַר קֶרַח – Korách azt mondta: – שְׁנָאֵמַר – „Atyámék négyen voltak fivérek, – mint írva van:[1] – וְבְנֵי קֵהֶת וְגו' – [Ámrám, Jichár, Chevron és Uziél] – Az ő két fia nagy ember lett, – אֶחָד מֶלֶךְ – egyikük (Mózes) király [lett], – אֶחָד פֹּהַּ גָּדוֹל – másikkuk (Áron) főpap. – מִי רְאוּי לְטַל אֶת הַשָּׁנִיָּה – Ki követelhetné magának joggal a következő [legmagasabb rangot], – לֹא אֲנִי – ha nem én, – שְׁאֲנִי בֶן – Jichárnak, Ámrám után a második [legidősebb fivérnek] a fia? – וְהוּא מְנָה נְשִׂיא – Ó [Mózes] azonban [nem Koráchot] nevezte ki fejedelemnek [hanem] – אֶת בֶּן אָחִיו הַקָּטָן מִכֻּלָּם – Én szembeszállok vele – וְיִבְטֵל אֶת – és hatálytalanítok mindent, amit mondott.”

רִ"נ רְאוּשִׁי – Felkelt és összegyűjtött – עָמַד וְכָנַס – Mit tett [Korách]? – מָה עָשָׂה – רֶבֶן מִשְׁבֵּט רְאוּבֵן שְׁכֵנָיו – kétszázötven bírósági vezetőt, – סִנְהֶדְרָאוֹת – űk – וְהֵם אֱלִיצוּר בֶּן שְׂדִיאוֹר – többségüket Reuvén szomszédos[2] törzséből: – שְׁנָאֵמַר – űksaik és más hasonlók, – מִיֵּן אִירָא וְסִדְעוּר בּוֹ – mint írva van:[3] – „a község fejedelmei, a gyülekezetbe hívottak,” – וְלֵהֲלֹן הוּא אֹמֵר – és írva van fentebb:[4] – „a község összehívottjai...”. [„a község összehívottjai” ott a törzsi fejedelmekre utal, arra engedve következtetni, hogy a mi versünk „összehívottjai” is a törzsi vezetőkre utal, Elicurra és a hozzá hasonlókra, vagyis mind a kétszázötvenen „jónevű férfiak” voltak.] – וְהֵלְבִישׁוּן טְלִיתוֹת – [Korách] olyan ruhákba öltöztette őket, – שְׁכֵלָן תְּכֵלֶת – amelyek teljes mértékben kékgyapjúból [készültek]. – אָמְרוּ לוֹ – Jöttek, odaálltak Mózes elé, – בָּאוּ וְעָמְדוּ לְפָנָי מֹשֶׁה – és azt kérdezték tőle: – טְלִית שְׁכֵלָה שֶׁל תְּכֵלֶת – „Egy teljes mértékben kékgyapjúból készült ruhára – חֵקֶת בְּצִיצִית אוּ פְטוּרָה – kell *cicit*-et kötni vagy sem?” – אָמַר לָהֶם תְּיָבֵת – Ó [pedig] így felelt nekik: „Kell.” – הִתְחִילוּ לְשַׁחַק עֲלָיו – Erre csipkelődni kezdtek vele: – אֶפְשָׁר – „[Hogyan] lehetséges, – טְלִית שֶׁל מִין

חוט אחד של תכלת פוטרָה – hogy egy másfajta anyagból készült ruhára – egyetlen szál kékbíbor is elégséges,[5] – זו שְׁכֵלָה תְּכֵלֶת – egy teljes mértékben kékgyapjúból készült [ruha] pedig – לא תִפְטֹר אֶת עֲצָמָה – önmagában nem tesz eleget [a micvának]?” [Korách ezzel az érveléssel akarta bebizonyítani az embereknek, hogy a Mózes által tanított törvények illogikusak, s csupán képzeletének szüleményei. Ebből következően pedig Áron főpapi kinevezése sem isteni jóváhagyással történt.]

Reuvén fiai... – בְּנֵי רְאוּבֵן – Dátán, Ávirám és On, Pelet fia. [Csak róluk lehet szó, hiszen Korách nem Reuvén törzséből származott.]

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה עַל פְּנֵיו. (במדבר טז, ד)

Ezt hallva, Mózes arcra borult. (4Mózes 16:4.)

וַיִּפְּלַע עַל פְּנָיו – **...arcra borult.** – a széthúzás miatt, – שֶׁכָּבַר זֶה בְּיָדָם – mert ez már a negyedik alkalom volt, hogy vétkeztek [Izrael fiai]: – סָרְחוּן רְבִיעִי – az aranyborjúnál – „És könyörgött Mózes...”,[6] – בְּמַתְאוּנָיִם – a [a mannára való] panaszkodáskor – וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה – „és imádkozott Mózes”,[7] – בְּמַרְגְּלִים – a kémeknél – וַיִּשְׁמְעוּ – „És mondta Mózes az Örökkévalónak: Ha meghallják az Egyiptomiak...”.[8] – De Korách lázadásánál – גִּתְרָשְׁלוּ יָדָיו – már elgyengültek kezei. – מְשָׁל – Ez ahhoz hasonlít, – לְכוּ מֶלֶךְ שֶׁסָּרַח עַל אָבִיו – mint amikor egy király gyermeke vétkezik apja ellen, – וַפִּיֵּס עָלָיו אוֹהָבוֹ – és engesztelést kér rá barátja – פַּעַם וּשְׁתַּיִם וְשָׁלֵשׁ – egyszer, kétszer, háromszor; – גִּתְרָשְׁלוּ יָדֵי הָאוֹהֵב הַהוּא – de amikor negyedszerre is vétkezik, – עַד מָתִי אֶטְרִיחַ עַל הַמֶּלֶךְ – elgyengül barátjának a keze – אָמַר – és így szól: – וַיִּבֹרַךְ מֶלֶךְ עַד מָתִי – Vajon meddig fárasszam magam a királynál, – שָׁמָּה לֹא יִקְבַּל עוֹד מִמֶּנִּי – talán el sem fogadja kérésemet még egyszer.

זֹאת עָשׂוּ, קָחוּ לָכֶם מִחֲתוֹת קָרַח וְכָל עֲדָתוֹ. וַתִּגְבוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהֶן קִטְרֹת לְפָנָי יְהוָה מִחֶר וְהָיָה הָאֵשׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקְּדוֹשׁ, רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי. (במדבר טז, ו-ז)

Ezt tegyétek: vegyetek magatokhoz serpenyőket, Korách és egész csapata; tegyetek beléjük tüzet, és tegyetek rájuk füstölőszert az Örökkévaló színe előtt holnap, és léssen, hogy az a férfiú, akit kiválaszt az Örökkévaló, az lesz a szent. Sok ez nektek, Lévi fiai! (4Mózes 16:6-7.)

Ezt tegyétek: vegyetek magatokhoz serpenyőket... – זֹאת עָשׂוּ קָחוּ לָכֶם מִחֲתוֹת – Miért tartotta helyénvalónak, hogy ezt mondja nekik? [Miért utasította őket Mózes egy olyan szolgálat végrehajtására, amely a vesztüket okozta?] – אָמַר לָהֶם – Így szólt hozzájuk: – בְּדַרְכֵי הַגּוֹיִם יֵשׁ גִּימוּסִים הַרְבֵּה – „A nem-zsidók többféle rituálét szoktak [végrehajtani] – וּבְמִצְוֹתֵי הַרְבֵּה – több pap segítségével, – וַאֲזַיִן כָּלָם –

אָנוּ אֵין לָנוּ אֵלָא – és nem mind egy házban gyűlnek össze. – תּוֹרָה – egy Frigyládánk, – אֶרֶוֹן אֶחָד – Nekünk csak egy Istenünk, – ה' אֶחָד – egy Tóránk, – וְכִהֵן גְּדוֹל אֶחָד – egy Oltárunk – וּמִזְבֵּחַ אֶחָד – és egy főpapunk van. – וְאַתֶּם רַ"נ אִישׁ – S ti mind a kétszázötvenen mégis – מִבְּקָשִׁים כְּהֵנָה גְּדוֹלָה – a főpapságot szeretnétek?! – הָא אֲנִי רוֹצֵה בְּכֶךָ – Én is ezt akarom. – הָא לָכֶם – היא הקטרת החביבה מִכָּל – Íme, itt a legbecsesebb szolgálat, – הַקְרִבֹת – a füstölőszer, ami becsesebb, mint az összes többi áldozat, – וְשָׂבוּ נִשְׂרָפוּ נֹדֵב – ám halálos mérég lett beléhelyezve, – וְאַבִּיהוּא – hiszen ez okozta Nádáv és Ávihu tűzhalálát.”[9] – לְפִיכֶךָ הִתְרַה בְּהֶם – Ezért figyelmeztette őket:

...az a férfiú, akit kiválaszt az Örökkévaló, az lesz a szent... – [Most fog majd láthatóvá válni, hogy] – וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁמִי שְׂיִבְחֶה הוּא הַקְדוֹשׁ – Vajon nem tudjuk [magunktól is], hogy a kiválasztott szent? – אֵלָא אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה – Mózes valójában azt mondta nekik: – הֲרִינִי אוֹמֵר לָכֶם – „Azért mondom ezt nektek, – מִי שְׂיִבְחֶה בּוֹ יֵצֵא חַי – hogy ne találtassatok bűnösnek. – A kiválasztott túl fogja élni [a szertartást], – וְכַלְכֶם אוֹבְדִים – ti azonban mindnyájan meghaltok.”

...serpenyők... – נִיֵּשׁ לָהֶם בֵּית יָד – Nyeles, szén izzítására használt edények.

...Sok ez nektek, Lévi fiai! – הֲרִבְהָאֵמְרַתִּילְכֶם – Sok olyan dologról beszéltem nektek, – דְּבָרִים הַמְתַּקְבְּלִים עַל הַלֵּב – amelyek elfogadhatók a szív számára [azaz ésszerűek]. – דְּבָר אֶחָד – Egy másik magyarázat: – גְּדוֹל אֶמְרַתִּי לָכֶם – Amit mondtam nektek, nagy jelentőségű dolog. – חַי – Hát nem voltak ostobák, – הִיטְרָה בְּהֶם – hiszen [Mózes] figyelmeztette őket, – וְקִבְּלוּ עַלֵיהֶם לְקָרֵב – és mégis vállalkoztak az áldozat meghozatalára? – אֵלָא הֵם הִטְאוּ עַל נַפְשׁוֹתָם – Csakhogy ők vétkeztek lelkük ellen, [azaz önmaguk voltak felelősek halálukért,] – שְׁנֵאָמַר – mint írva van: [10] – אֵת מִקְהָתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשׁוֹתָם – „ezeknek az embereknek a serpenyői, akik vétkeztek lelküknek.”

– וְקָרַח שְׂפָקַח הָיָה – De Korách, aki [kellően] körültekintő volt, – מִזָּה רָאָה לִשְׁטוֹת – miért tartotta helyesnek részt venni ebben az ostobaságban? – אֵת לָאָה שְׁלִשְׁלֹת גְּדוֹלָה יוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ – Azt látta [látomásában], hogy nagy dinasztia fog származni tőle: – שָׁמוּאֵל שְׂשִׁקוּל כְּנָגֵד – Sámuel [proféta], aki egyenrangú volt Mózesrel és Áronnal. [11] – אָמַר – Azt mondta [Korách]: – „בְּשִׁבְלֹו אֲנִי נִמְלֵט – „Az ő kedvéért megkíméltetek.” – וְכִיֵּד מִשְׁמֵרוֹת – Majd [látta, hogy] huszonnégy szolgálat [12] – עוֹמְדוֹת לְבָנֵי בְּנָיו – támad majd utódai közül, – כָּלֶם מִתְנַבְּאִים בְּרוּחַ – mint írva van: [13] – „Ezek mind Hémán fiai voltak.” [14] – אָמַר – Azt mondta: – „אֶפְשָׁר כָּל הַגְּדֹלָה הַזֹּאת – „Lehetséges, hogy mindezen nagyság – וְאֲנִי אָדוּם – s én csendbe maradjak?” – לְכֶךָ נִשְׂתַּמֵּר – Ezért vett részt [a dologban], – הִיטְרָה – hiszen maga is elérje [a papságnak] azt a szintjét, – שְׁשִׁמַּע מִפִּי מֹשֶׁה –

Mózes szájából hallotta, – שְׂכַלְמֵם אוֹבְדִים וְאֶחָד נִמְלָט – hogy mindnyájan el fognak veszni, egy azonban megmarad: – אֲשֶׁר יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ – „Akit az Örökkévaló kiválaszt, szent az.” – טָעָה וְתָלָה בְּעֵצְמוֹ – Ezt ő tévesen magára vonatkoztatta, – וְלֹא רָאָה יָפָה – de pontatlan volt a látomása, – לְפִי שְׂבָנָיו עָשׂוּ – mivel fiai bűnbánatot gyakoroltak, [amiért eredetileg csatlakoztak a felkelőkhöz, és Korách az ő illusztris leszármazottaikat látta látomásában]. – וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹאֶה – Ám Mózes [jól] látta, [hogy Korách el fog pusztulni]. – תַּנְחֻמָּא – Tánchumá rabbi [midrásából].^[15]

...Sok ez nektek... – רַב לָכֶם – Nagy dologra vállalkoztatok azzal, – לְחַלּוֹק עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – hogy megkérdőjelezitek az Örökkévaló, [döntését].

וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֵל יְהוָה אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם, לֹא תִמּוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאָתִי וְלֹא הִרְעִיתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם.
(במדבר טז, ט)

És nagyon rosszul esett Mózesnek, és szólt az Örökkévalóhoz: Ne fordulj áldozatuk felé! Egyetlen szamarat sem vettem el (nászáti) közülük, és nem bántam rosszul egygel sem közülük! (4Mózes 16:15.)

– נִצְטַעַר עַד לְמָאֵד – **És nagyon rosszul esett Mózesnek...** – וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד – Nagyon fájdalmasan érintette.

– לְפִי פְּשׁוּטוֹ – **...Ne fordulj áldozatuk felé!...** – אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם – Egyszerű értelme: – הַקְּטֹרֶת שֶׁהֵם מְקַרְבִּין לְפָנָיִךְ מִחַר – A füstölőszert, amit feláldoznak előtted holnap – אֵל תִּפְּן אֵלֶיךָ – [ne fogadd el, és] ne fordulj feléje! – וּמִדְרָשׁוֹ – A Midrás szerint: – אָמַר – Azt mondta: – יוֹדַע אֲנִי – Tudom, – שֵׁישׁ לָהֶם חֶלֶק בְּתַמִּידִי – hogy nekik is részük van a mindennapi közösségi áldozatból, – צְבוּר – אַף – de még az a rész se legyen [szent] akaratom előtt elfogadva, – תַּנְיִחְנוּ הָאֵשׁ – a tűz ne érje – וְלֹא תֵאָכְלֶנּוּ – és ne eméssze fel azt.

...Egyetlen szamarat sem vettem el (nászáti) közülük... – לֹא תִמּוֹרוּ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאָתִי – [Az „egyetlen” nem vonatkozhat a szamárra, ugyanis akkor a folytatásban az kéne hogy álljon, hogy „tőlük” és nem „közülük”. Inkább így kell értelmezni:] „Egynek a szamarát sem vettem el. – אֶפְלוּ כְּשֶׁהֲלַכְתִּי מִמִּדְיָן לְמִצְרַיִם – Még amikor Midjánból Egyiptomba mentem, – וְהִרְפַּכְתִּי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי עַל הַחֲמוֹר – és járt volna nekem, – לֵטוֹל אוֹתוֹ הַחֲמוֹר מִשָּׂלָהֶם – hogy tőlük vegyem a szamarat, – לֹא – nem vettem el, – אֶלָּא מִשְׁלִי – csak a sajátomat használtam.

– וַתִּרְגַּם אוֹנְקֵלוֹס שְׁחָרִית – Onkelosz [a „nászáti” szót] úgy fordítja, hogy „szolgálatba venni” (söchárit). – לְשׁוֹן אַרְמִי – Az arámi nyelven – כִּךָ נִקְרָאת – אַנְגְּרִיא שֶׁל מֶלֶךְ שְׁחָוּר – sáchvár-naknevezik a király szolgálatát.

וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרַח אֶת כָּל הָעֵדָה אֶל פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֵל כָּל הָעֵדָה. (במדבר טז, יט)

És egybegyűjtötte ellenük Korách az egész községet a Találkozás Sátorának bejáratához, és az Örökkévaló dicsősége megjelent az egész községnek. (4Mózes 16:19.)

– ויקהל עליהם קרח – És egybegyűjtötte ellenük Korách... [Hogyan volt képes Korách az egész községet Mózes ellen hangolnia?] – בְּדַבְרֵי לְצַנּוּת – Bolondítással. – כָּל הַלַּיְלָה הָהוּא הֵלֵךְ אֶצֶל הַשְּׂבֹטִים – Aznap egész éjjel járta a törzseket – וּפְתָה אוֹתָם – és győzködte őket: – אֲנִי מִקְפִּיד – „Azt hiszitek, hogy csak magam miatt méltatlankodom? – אֲנִי מִקְפִּיד אֲלֵא – „Az én csakis mindnyájatok miatt méltatlankodom! – בְּשִׁבִיל כְּלֵכֶם אֵלֹהֵי בְּאֵין – [Ezek] jöttek és elvették maguknak az összes fontos tisztséget, – וְלֹאֲחִיו הַכֹּהֲנִים – a királyságot [Mózes] önmagának, – וְלֹאֲחִיו הַכֹּהֲנִים – a főpapságot pedig a bátyjának...”. – עַד שֶׁנִּתְפַּתּוּ כָּלָם – Míg végül mindnyájukat meggyőzte.

– בָּא בְּעֵמוּד עֲנֹן – Az Örökkévaló dicsősége megjelent. – Felhőoszlop [formájában] jelent meg. [Ugyanis maga Isten az ember számára nem látható.]^[17]

וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל בָּשָׂר, הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצָף. (במדבר טז, כב)

Ekkor arcra borultak, és ezt mondták: Isten, minden test szellemének Istene! Vajon ha egy férfi vétkezik, az egész közösségre haragszol? (4Mózes 16:22.)

– יודע מחשבות – ...Isten, minden test szellemének Istene!... – Aki ismeri a gondolatokat. – אִין מִדְּתָךְ כְּמִדַּת בָּשָׂר וְדָם – A Te tulajdonságaid nem olyanok, mint a földi ember tulajdonságai: – מִלֵּךְ בָּשָׂר וְדָם – Egy földi király, – וְשִׁטְרָה עָלָיו מִקְצַת מְדִינָה – ha országának egy kis része vétkezik ellene, – אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי הַחֹטָא – nem tudja, hogy ki a bűnös, – לְפִיכָךְ – ezért – כִּשְׁהוּא כּוֹעֵס – mikor haragra gerjed, – נִפְרַע מִכָּלָם – mindenkit megbüntet. – אֶבֶל אַתָּה – De Te – לְפָנֶיךָ גְּלוּיּוֹת כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת – előtted tárva vannak a gondolatok, – וְיודע אתה מי – és Te tudod, hogy ki a vétkes...

על כל העדה – és Te – ואתה – a vétkes, – הוא החוטא – egy férfi – az egész közösségre haragszol? – Így válaszolt Isten: – יָפָה אֲמַרְתֶּם – Helyesen szóltatok: – אֲנִי יוֹדֵעַ וּמוֹדִיעַ – Én tudom, és ki is hirdetem, – וְיָפָה אֲמַרְתֶּם – ki vétkezett, – וְיָפָה אֲמַרְתֶּם – és ki nem vétkezett.

וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן קִרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְבִּיב, וְדָתָן וְאַבִּירָם יֵצְאוּ נֹצְעִים פְּתַח אֶהְלִיָּהֶם וַיִּשְׂיָהֶם וַיִּבְנִיָּהֶם וְטָפְסָם. (במדבר טז, כז)

És eltávoztak Korách, Dátán és Ávirám hajlékától minden oldalon; és Dátán és Ávirám kiment, megállva sátraik bejáratánál, és feleségeik, gyermekeik és kisdedjeik. (4Mózes 16:27.)

...kiment, megállva... [A „megállva” első látásra feleslegesnek tűnik. Valójában azonban arra céloz, hogy] – דְּקוֹמָהּ זְקוּפָה – dölőfős tartással, – לְחַרְףּ וּלְגַדְףּ – gyalázkodva és Istent káromolva, – כְּמוֹ – [hasznos értelemben,] mint [a következő versben]:[18] – וַיִּתְצַב אַרְבָּעִים יוֹם – „...és kiállt negyven napon át,” – דְּגִלְיָתָ – [amely] Góliátról [szól].

...és feleségeik, gyermekeik és kisdedeik. – בָּא וּרְאֵה – Nézzétek csak, – כַּמֶּה קָשָׁה הַמַּחְלָקָת – milyen feltartóztathatatlanul romboló hatásúak a veszekedések, – שֶׁהָרִי בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה – hiszen a földi bíróságok – אֵין עוֹנְשִׁין – nem szabnak ki büntetést – אֶלָּא עַד שֶׁיָּבִיא שְׂפָתַי שְׁעָרוֹת – míg [a vádlott] fanszörzetének [legalább] két szála meg nem jelent, [ez az az életkor, amikor az illető nagykorúvá érik, és már saját maga felelős tetteiért,] – עַד עֶשְׂרִים שָׁנָה – a mennyei bíróság pedig – וּבֵית דִּין שֶׁל מַעֲלָה – húszéves korig, – אָבְדוּ אֵף יוֹנְקֵי שָׂדִים – itt azonban – וְכֹאן – még a csecsszopókra is pusztulás várt.

את מחתות החטאים האלה בנפשתיכם ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני יהוה ויקדשו, ויהיו לאות לבני ישראל. (במדבר יז, ג)

Ezeknek az embereknek a serpenyői, akik vétkeztek lelküknek; dolgozzák föl azokat kalapált lemezekké az oltár bevonására, mert odavitték az Örökkévaló elé, és így szentté lettek; és legyenek jelül Izráel fiai számára. (4Mózes 17:3.)

...akik vétkeztek lelküknek... – שֶׁנַּעֲשׂוּ פוֹשְׁעִים בְּנַפְשׁוֹתָם – [Minden vétkező ember a lelkével vétkezik, ők azonban] lelkük ellen vétkeztek, [azaz kárhozatra ítélték lelküket] – שֶׁנִּחְלְקוּ עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – azáltal, hogy kétségbe vonták az Örökkévaló [döntését].

...kalapált... – וַרְדוּדִין – Vert.

...lemezekké... – טַפְסִים מְרַדְדִין – Vert lemezekké. – טִינְבִי"ש בְּלַעַז – Ófranciául: *tenves* [azaz vékony].

...az oltár bevonására... – לְמִזְבֵּחַ הַנְּזֻשָׁת – A rézoltár [bevonására]. [19]

...legyenek jelül... – לְזִכְרוֹן – Emlékeztetőül, – שֶׁיֹּאמְרוּ – hogy azt mondassák: – שֶׁנִּחְלְקוּ עַל הַכְּהֵנָה – akik elvitatták a főpapságot, – וַיִּשְׂרְפוּ – és ezért tűz által elemészttettek.”

וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים, וַתַּעֲצֵר הַמַּגִּפָּה. (במדבר יז, ג)

És ő állt a holtak és az élők között, és megállíttatott a halálvész. (4Mózes 17:13.)

És ő állt a holtak... – אָחַז אֶת הַמְּלֶאֶךָ – Megragadta a [halál] angyalát, – וְהִעֲמִידוּ עָלָיו כְּרַחוּ – és akarata ellenére megfékezte. – אָמַר לוֹ הַמְּלֶאֶךָ – Azt mondta neki az angyal: – הִנֵּה לִי – engedd, – לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתִי – hogy elvégezzem küldetésemet! – אָמַר לוֹ – Így válaszolt: – מֹשֶׁה צִוָּנִי – Mózes parancsolta meg nekem, – לָעֲקֹב עָלַי – hogy megállítsalak! – אָמַר לוֹ – Így

szólt hozzá: – וְאַתָּה שְׁלוּחוֹ שָׁל – Én Isten küldötte vagyok, – אֵין מֹשֶׁה אוֹמֵר כְּלוּם – te pedig Mózesé! – אָמַר לוֹ – Mire [Áron] így válaszolt: – אֵלָּא מִפִּי הַגְּבוּרָה – csak Isten szájából. – מֹשֶׁה מְלַבֵּוּ – Mózes semmit sem mond magától, – אָם אֵין אַתָּה מֵאַמִּין – Ha nem hiszed, – הָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמֹשֶׁה אֵל פֶּתַח אֱהֶל – gyere velem és kérdezd meg! – וְנִהוּ שֶׁנֶּאֱמַר – Ezért van írva [utána]:[20] – וַיָּשָׁב אֶהֱרֹן – „...és visszatért Áron Mózeshez...”.

– דָּבָר אַחֵר – Egy másik magyarázat: – לָמָּה בִּקְטַרְתָּ – Miért pont a füstölőszer [állította el a járványt]? – מִיֵּל יִשְׂרָאֵל מְלִיזִים וּמְרַנְנִים אַחֵר הַקְּטַרְתָּ – Mivel Izrael népe a füstölőszer miatt szólt és rágalmozott, – לֹמַר – mondván: – סֵם הַמָּוֶת – halálos mérge az! – עַל יְדוֹ מָתוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא – Emiatt halt meg Nádáv és Ávihu,[21] – וְעַל יְדוֹ נִשְׂרָפוּ חַמְשִׁים וּמֵאֵתַיִם אִישׁ – és ezáltal égett el 250 férfi [Korách lázadásakor]! – אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – Azt mondta Isten: – תִּרְאוּ שֶׁעוֹצֵר מִגִּפָּה הוּא – Lássátok, hogy a füstölőszer megállítja a járványt, – וְהַחֲטָא הוּא הַמְּמִית – és csak a bűn az, ami öl!

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת, וּמִטָּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם. (במדבר יז, כא)

És megmondta Mózes Izráel fiainak és mindegyik fejedelem adott neki egy vesszőt, egyet-egyét mindegyik fejedelem számára atyáik háza szerint, tizenkét vesszőt; és Áron vesszeje az ő vesszőik között volt. (4Mózes 17:21.)

– הִנִּיחַ בְּאֶמְצַע – **...az ő vesszőik között...** – בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם – közepébe helyezte, – שְׁלֹא יֵאמְרוּ – hogy ne állíthassák, – מִפְּנֵי שֶׁהִנִּיחוּ בְּצַד שְׁכִינָה – hogy csak azért mert a *Söchiná* (az Isteni Jelenlét) közelében helyezte el, – פָּרַח – virágzott ki.

כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת, הָאֵם תִּמְנּוּ לְגוֹעַ. (במדבר יז, כח)

Minden közeledő, aki csak közeledik az Örökkévaló hajlékához, meghal; vajon bevégezett pusztulásunk? (4Mózes 17:28.)

– אֵין אָנוּ יְכוּלִין – **Minden közeledő, aki csak közeledik...** – כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב וְגוֹי – Ez ellen nem tehetünk óvintézkedéseket. – כְּלָנוּ רָשָׁאִין לְהִפְגֵּס – Mindnyájan beléphetünk a Találkozás Sátrának udvarába, – לְחַצְרֵי אֱהֶל מוֹעֵד – és bárki, aki tovább merészkedik, mint a társai, – וַיִּפְגַּס לְתוֹךְ אֱהֶל מוֹעֵד – az – יָמוּת – meghal.

– שְׁמָא הִפְקַרְנוּ לְמִיתָה – **...vajon bevégezett pusztulásunk?** – [Ez nem azt jelenti, hogy megszűnt a pusztulásunk, hanem hogy] netán végleges, hogy mind magunkra hagyattunk, hogy elpusztuljunk?

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל אֶהֱרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נִתְמַי לָךְ אֵת מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי, לְכֹל קַדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְמַיִם לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה לְחֹק עוֹלָם. (במדבר יח, ח)

És szólt az Örökkévaló Áronhoz: És én íme, neked adtam adományaim őrizetét, és Izrael fiainak minden szent dolgát neked adtam részül és fiaidnak nagyságként, örök törvény szerint.(4Mózes 18:8.)

וְאָנֹכִי הִנֵּה נֹתֵתִי לָךְ – **...És én íme (hiné), neked adtam...** – בְּשִׂמְחָה – örömmel. – לְשׁוֹן שִׂמְחָה הוּא זֶה – A *hiné* szó az öröm kifejezése, – כִּמוֹ – minthogy:[22] – הוּא יוֹצֵא לְקִרְאָתָהּ – és mikor meglát, örül szívében”. – מְשָׁל – Ez olyan, – לְמִלְךָ שָׁנַתָּן שָׂדֵה לְאוֹהָבוֹ – mint amikor egy király földet ad az ő kedveltjének, – וְלֹא כָתַב – de nem írt, – וְלֹא חָתַם – nem pecsételt – וְלֹא הֶעֱלָה בְּעֶרְכָּאִין – és bíróságon nem törvényesítette [a szerződést]. – בָּא אֶחָד – Jött valaki – וְעִרְעַר עַל הַשָּׂדֵה – és kétségbe vonta a föld tulajdonjogát. – אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ – Azt mondta neki a király: – כָּל מִי שְׂרִיצָה יָבֵא – bárki, aki csak akar, jöhet – וְיִעֲרַר לְנִגְדְּךָ – és kétkelkedhet ellened, – מֵעַתָּה – mert most megírom [a szerződést], – לֵךְ – lepecsételem – וּמַעֲלָה בְּעֶרְכָּאִין – és így törvényesítem a bíróságon. – אֵף כֵּן – Itt is, – לְפִי שָׂבָא – mivel megjelent Korách – וְעִרְעַר כְּנֶגֶד אֹהֶלֶן עַל הַכֹּהֵנִים – és tiltakozott Áron ellen a papsága miatt – בָּא הַכְּתוּב – jött a Tóra, – וְנָתַן לוֹ כִּי־מִתְּנוּת כֹּהֵנִים – és 24 papi ajándékot [amelyeket ebben a fejezetben felsorol] adott neki – וְלָכֵן נִסְמְכָה פְּרִשָׁה זֹ – „örök só [tartós] szövetségként”.[23] – לְכֹאֵן – Ezért lett ez a rész itt [a Korách lázadás után] megparancsolva. – וְשִׂמְחָה צָרִיף לְשִׂמְרוֹ בְּטָהֳרָה – azt ugyanis [rituális] tisztaságban kell őrizned. – לְמַשְׁחָה – **...nagyságként...** – לְגִדְלָה – hogy naggyá tegyelek [általa].

בְּקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ, כֹּל זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יְהוָה לָךְ. (במדבר יח, י)

A legszentebb helyen egyed; minden férfiszemély eheti, szent legyen ez neked. (4Mózes18:10.)

– לְמַד – Ez azt tanítja, – בְּקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ וְגוֹ' – hogy a legszentebb áldozati felajánlásokat, [amelyek az előző versben vannak felsorolva,] – בְּעִזְרָה – csak a Szentély udvarában[24] lehet elfogyasztani, – וְלִזְכָּרֵי כֹהֵנִים – és csak férfi kohániták által.

כָּל תְּרוֹמַת הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִיהוָה נֹתֵתִי לָךְ וְלְבְנֶיךָ וְלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֶק עוֹלָם, בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יְהוָה לָךְ וְלִזְרַעֲךָ אִתָּךְ. (במדבר יח, יט)

Minden szent adományt, amit Izrael fiai nyújtanak az Örökkévaló részére, neked adtam és fiaidnak és leányaidnak örök illetményül; örök sószövetség ez az Örökkévaló színe előtt, neked és magzatodnak veled. (4Mózes 18:19.)

– מִחֲבֹתָהּ שֶׁל פְּרִשָׁה זֹ – Mivel ez nagyon becses szakasz, – כְּלָלָה בְּתַחֲלָה – [a Szentírás] egy gyűjtőfogalmat

ír az elején,[25] – וּכְלָלָהּ בְּסוּף – és egy gyűjtőfogalmat a végén,[26] – וּפָרַט – és a kettő között közli a részleteket.

...örök szószövetség... – כָּרַת בְּרִית עִם אֱהֲרֹן – Szövetséget kötött Áronnal – בְּדִבְרֵי הַבְּרִיאָה וּמִתְקִיָּם – egy egészséges [azaz nem romlandó] és tartós dologgal, – וּמְבַרֵּא אֶת אֲחֵרִים – [olyannal,] amely másokat is erősít [azaz megakadályozza, hogy megromoljanak].

...szószövetség. – כַּבְּרִית הַכְּרוּתָה לְמִלְחָה – [Olyan ez a szövetség,] mint [amilyet Isten kötött] a sóval szószövetségként, – וְשָׂאִינוּ מִסְרִיחַ לְעוֹלָם – arra, hogy sosem romlik meg.

וַיִּנְחָשׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם, כַּדָּגָן מִן הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן הַיֶּקֶב. (במדבר יח, כז)

És úgy számít nektek a trumá adományotok, mint a gabona a szérúból, és mint a teljes a kádból (min hájekev). (4Mózes 18:27.)

[A következőben a Tóra arra figyelmeztet, hogy miután a leviták megkapták a zsidóktól az egy tized adományukat, ők is kötelesek egy tizedet adni abból, és csak utána fogyaszthatják a fennmaradó részt.]

– וַיִּנְחָשׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֶּרֶן – És úgy számít nektek a trumá adományotok, mint a gabona a szérúból. – תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׂלָכֶם – Tizeded *trumá*-ja [amelyet a levita ad a kohanitának] tiltott – אֲסוּרָה לְזָרִים – az idegenek és a rituálisan tisztátalanok számára [még ha amúgy kohaniták is], – וְחִיבֵינוּ עָלֶיהָ מִיתָה – akik halálbüntetéssel sújthatók, [ha illetéktelenekként szándékosan ettek belőle,][27] – וְחֶמֶץ – vagy egy további ötöd [megfizetésére a *kohén*nek kötelezhető, ha akaratomon kívül ettek belőle,][28] – כַּתְרוּמָה גְּדוּלָה – ahogyan az a nagy [azaz a termés legelejéből félretett] *trumá*-adománynál szokásos, – שְׁנִקְרָאתָ רֵאשִׁית דָּגָן מִן הַגֶּרֶן – amelyet a szérúból hozott gabona elejének[29] neveznek.

– וְכַמְלֵאָה מִן הַיֶּקֶב – és mint a teljes a kádból. – כַּתְרוּמַת תִּירוּשׁ וַיִּצְהָר – Mint a bor és olaj *trumá*-adománya, – הַנִּטְּלָת מִן הַיֶּקֶבִים – amit [egyenesen] a kádból különítenek el. [Ez a mondat a párhuzama az előbb[30] említett mondatban felsoroltaknak.]

– תְּבוּאָה שְׁנִתְמַלְאָת – a teljes.... – לְשׁוֹן בְּשׁוּל – A kifejezés érettségre utal. – Teljesen érett terményre.

– יֶקֶב – kád (jekev)... – הוּא הַבּוֹר שֶׁלִּפְנֵי הַגֶּת – Ez a borsajtó előtti gödörre utal, – שֶׁהֵינִי יוֹרֵד לְתוֹכוֹ – [vagyis az a kád, ahova a borsajtóból] lefolyik a bor. – הוּא יֶקֶב תְּפִירַת קֶרֶקַע הוּא – A „*jekev*” szó mindig valamilyen földből kivált gödörre utal. – וְכֵן יֶקֶבִי הַמֶּלֶךְ – Hasonlóan:[31] „a királyi borsajtóig,” – הוּא יָם – az óceánra utal, – תְּפִירָה שֶׁחָפַר מְלָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם – amelynek gödrét a világ Királya ásta ki.

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, בְּהַרְיַמְכֶם אֶת חֲלָבּוֹ מִמֶּנּוּ וַיִּנְחָשׁב לְלוּיִם כַּתְּבוּאָת גֶּרֶן וְכַתְּבוּאָת יֶקֶב. (במדבר יח, ל)

És mondd nekik: Midőn leveszitek a javát belőle, úgy számíttatik a levitáknak, mint a szérű termése és a sajtó termése. (4Mózes 18:30.)

לֹאֲחֶר שְׁתְּרִימוּ – **...Midón levezitek a javát belőle...** – בְּהַרְיִמְכֶם אֶת חֻלְבוֹ מִמְנוּ
תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִמְנוּ – Miután levezitek belőle a tized *trumá*-ját, – וְנִחְשַׁב – **úgy**
számíttatik – הַמּוֹתֵר לְלוּיִם – ami megmarad **a levitáknak**, – גְּמֹרִין –
– hogy teljesen hétköznapira [is lehet használni], – כְּתֻבּוֹאת גֵּרִי – **mint a**
szérú termése... – לְיִשְׂרָאֵל – az izraelitáknak. – שְׁלֹא תֹאמַר – Nehogy azt
találd mondani: – הוֹאִיל וּקְרָאוּ הַכְּתוּב תְּרוּמָה – Mivel a Tóra *trumá*-nak nevezi,
– שְׁנֹאֲמַר – amint írva van:[32] – אֶת כִּי
אֲשֶׁר יְרִימוּ לַה' תְּרוּמָה – „Mert Izráel fiai tizedét, – מַעֲשֵׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
– יָכוֹל יִהְיֶה כֻּלּוֹ אֲסוּר – [az ember azt
gondolhatná, hogy] talán az egész tiltott [az a rész is, ami
a *trumá* beszolgáltatását követően megmaradt]. – תִּלְמוּד לֹאֲמַר – A Tóra
ezért azt mondja: – וְנִחְשַׁב לְלוּיִם כְּתֻבּוֹאת גֵּרִי – „...úgy számíttatik be a
levitáknak, mint a szérú termése.” – מַה שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֻלִּין – [Vagyis] amiképpen
az [a megmaradt rész], ami az izraelitáé, már nem szent, – אִף שֶׁל לֹוי חֻלִּין –
– ugyanúgy az [a megmaradt rész] is, ami a lévítáé, ugyancsak nem
szent.

[1] 2Mózes 6:18.

[2] Reuvén törzse nem messze, összesen egy mil távolságra táborozott a levitáktól.

[3] 2. vers.

[4] 4Mózes 1:16.

[5] Uo. 15:38.

[6] 2Mózes 32:11.

[7] 4Mózes 11:2.

[8] Uo. 14:13.

[9] 3Mózes 10:1-2.

[10] 4Mózes 17:3.

[11] Zsoltárok 99:6.

[12] A leviták (és a kohániták) családi csoportokba voltak szervezve, és ezek a csoportok egyhetes rotációban látták el a Szentélybeli szolgálatot.

[13] 1Krónikák 25:5.

[14] „...aki az Isten dolgaiban a király látnoka volt.”

[15] 5.

[16] 2Mózes 4:20.

[17] 2Mózes 33:20.

[18] 1Sámuel 17:16.

[19] 2Mózes 27:2. Azért a rézoltáron, mert az a Szentély udvarában állt, és az emberek figyelemmel kísérhették.

[20] 4Mózes 17:15.

[21] 3Mózes 10:1–2.

[22] 2Mózes 4:14.

[23] Lásd 4Mózes 18:19.-hoz írt Rási magyarázatot.

[24] A „legszentebb hely” itt a *Miskán* udvara, amely szentebb, mint Jeruzsálem, ahol a többi áldozatot fogyasztják.

[25] 8. vers.

[26] A mi versünk.

[27] 3Mózes 22:9.

[28] *Uo.* 22:14.

[29] Ezt egyenesen a szérúból szolgáltatják be. A tized *trumá*-ját azonban azt követően különítik el, hogy a tizedet már elkülönítették a szérúból és átadták a levitának.

[30] 12. vers.

[31] *Zchárjá* 14:10.

[32] 24. vers.